

АДАПТАЦІЯ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Удич Мар'яна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
історичного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Mariana.Udych@gmail.com

Інклюзивна освіта є ключовим елементом будь-якого сучасного навчального закладу, створюючи сприятливе середовище для навчання всіх здобувачів освіти, у тому ж числі із різними типами порушення здоров'я, розвитку. У цьому контексті, адаптація засобів навчання на уроках історії в інклюзивному класі стає важливою складовою успішної реалізації інклюзивної освіти.

Одним із ключових аспектів адаптації засобів навчання є індивідуалізація навчального матеріалу. Уроки історії можуть бути адаптовані до потреб кожного учня шляхом використання різноманітних методів навчання, таких як візуальні матеріали, аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні завдання та групові проекти. Це дозволяє кожному учневі засвоювати матеріал на своєму рівні розуміння і здібностей.

У інклюзивному класі можуть бути учні з різними типами порушень розвитку / здоров'я такими як порушення слуху, зору, рухові або з навчальними труднощами. Адаптація засобів навчання має враховувати цю різноманітність потреб, забезпечуючи доступність матеріалів для всіх учнів.

Адаптація засобів навчання також включає створення сприятливого середовища для навчання. Це може включати організацію класної кімнати таким чином, щоб вона відповідала потребам всіх учнів, а також застосування різних методів ведення уроків, таких як індивідуальна робота, групові вправи та обговорення.

Ключовим аспектом успішної адаптації засобів навчання є

залучення всіх учнів до навчального процесу. Це може бути досягнуто шляхом застосування стимулювальних завдань та інтерактивних методів, що сприяють активній участі кожного учня в уроці.

Необхідно нагадати, що рекомендації щодо адаптації засобів навчання повинні відображатися в індивідуальному плані розвитку здобувача освіти [1].

Розглянемо приклади застосування і адаптивних засобів, які доцільно використовувати під час вивчення історії у класах, де навчаються здобувачі із різними типами порушень:

Для здобувачів із відсутнім слухом важливо використовувати спеціально адаптовані засоби навчання, які сприяють їхньому зрозумінню та засвоєнню матеріалу. Для цієї категорії учнів доцільно застосовувати:

- Візуальні матеріали. Використання візуальних матеріалів, таких як картки, діаграми, схеми, малюнки та фотографії, може допомогти дітям із відсутнім слухом уявляти події та концепції, що розглядаються на уроці. Важливо, щоб ці матеріали були чіткими та інформативними.

- Відеоматеріали з субтитрами або дубляжем. Використання відео з субтитрами або з аудіоописом дозволяє дітям із відсутнім слухом отримувати інформацію шляхом читання або перегляду відео з візуальним поясненням.

- Графічні організатори. Використання графічних організаторів, таких як діаграми Венна, таблиці порівняння, діаграми часової шкали тощо, допомагає організувати інформацію у логічній та візуально привабливій формі.

- Додаткові текстові матеріали. Додаткові текстові матеріали, такі як підручники або статті, можуть допомогти дітям з відсутнім слухом отримувати додаткову інформацію про події та процеси, що розглядаються на уроці.

- Музеї та віртуальні екскурсії. Візити до музеїв та віртуальні

екскурсії дозволяють дітям із відсутнім слухом отримати живий досвід дослідження історичних артефактів та місць безпосередньо.

- Мультимедійні презентації. Використання мультимедійних презентацій, які поєднують в собі візуальні елементи, текст та аудіо, може стати ефективним засобом навчання для дітей із відсутнім слухом.

Для здобувачів із порушенням зору чи його відсутністю важливо використовувати спеціально адаптовані засоби навчання, які сприяють їхньому зрозумінню та засвоєнню матеріалу:

- Матеріали, друковані шрифтом Брайля. Використання брайль-принтерів або брайль-дисплеїв дозволяє надрукувати текстовий матеріал у вигляді шрифту Брайля, що є стандартом для осіб з відсутнім зором.

- Аудіоматеріали. Використання аудіоматеріалів, таких як аудіокниги або записи лекцій, допомагає особам з відсутнім зором отримувати інформацію за допомогою слуху.

- Вібраційні та тактильні засоби. Використання вібраційних та тактильних засобів, таких як рельєфні карти, моделі або плакати, дозволяє учням з відсутнім зором отримувати інформацію за допомогою дотику.

- Комп'ютерні програми та технології. Використання спеціальних комп'ютерних програм та технологій, які перетворюють текст у мовлення або відтворюють його в аудіоформаті, може стати ефективним засобом навчання для осіб з відсутнім зором.

- Графічні організатори і моделі. Використання графічних організаторів, таких як візуальні діаграми, картки, карти може допомогти у засвоєнні історичних подій та процесів. Крім того, моделі або тривимірні об'єкти можуть надати тактильний досвід.

- Аудіоописи та розширена реальність. Використання аудіоописів та технології розширеної реальності дозволяє створити аудіовізуальні презентації з описом подій та об'єктів для кращого розуміння.

Для здобувачів з порушенням опорно-рухового апарату доцільно використовувати засоби навчання, які сприяють їхньому зрозумінню та засвоєнню історичного матеріалу, а також дозволяють забезпечити комфортне фізичне оточення. Серед них:

- *Аудіовізуальні матеріали. Використання аудіовізуальних матеріалів, таких як відеоролики, аудіозаписи та ілюстрації, може допомогти учням з порушенням опорно-рухового апарату зосередитися на навчальному матеріалі та зрозуміти його. Важливо, щоб ці матеріали були доступними і зрозумілими для учнів з різними рівнями фізичних можливостей.*

- *Інтерактивні вправи та ігри. Використання інтерактивних вправ та ігор, які не вимагають значних фізичних зусиль, може бути корисним для учнів з порушенням опорно-рухового апарату. Наприклад, групові дискусії, рольові ігри або інтерактивні завдання, що вимагають лише рук або голосу.*

- *Текстові матеріали та аудіозаписи з розшифровками. Використання додаткових текстових матеріалів або аудіозаписів з розшифровками може допомогти учням з порушенням опорно-рухового апарату краще засвоювати навчальний матеріал, дозволяючи їм вільно вибирати спосіб сприйняття інформації.*

- *Мультимедійні презентації та відеоролики з аудіопоясненням. Використання мультимедійних презентацій або відеороликів з аудіопоясненням дозволяє учням з порушенням опорно-рухового апарату отримати інформацію шляхом слуху, забезпечуючи таким чином доступність навчального матеріалу.*

- *Фізична підтримка і комфортне оточення. Важливо також забезпечити фізичну підтримку і комфортне оточення для учнів з порушенням опорно-рухового апарату, зокрема, доступ до спеціальних стільців, підлокітників або інших адаптивних пристосувань для забезпечення оптимальної позиції тіла під час навчання.*

Усі ці засоби навчання можуть бути використані як самостійно, так і в поєднанні один з одним для максимального розуміння та засвоєння матеріалу дітьми із відсутнім слухом на уроках історії.

Таким чином, адаптація засобів навчання на уроках історії в інклюзивному класі відіграє ключову роль у створенні сприятливого середовища для навчання усіх учнів. Шляхом індивідуалізації навчального матеріалу, урахування різноманітності потреб, створення сприятливого середовища та залучення до навчання, педагоги можуть забезпечити ефективне навчання та розвиток кожного учня в інклюзивному класі.

Список використаних джерел:

1. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.03.2024).